

УДК 33.332

Окуневич І.Л.

*старший викладач кафедри фінансів і маркетингу
ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»*

Засікан К.О.

*магістр
ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»*

ІНВЕСТИВАННЯ В БУДІВНИЦТВО ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ РЕГІОНУ

INVESTMENT IN CONSTRUCTION AS THE BASIS FOR ECONOMIC GROWTH OF THE REGION

АНОТАЦІЯ

Будівельний комплекс є одним з найбільш дієвих важелів впливу на економічний розвиток регіону. У статті виявлено вплив внутрішньої доданої вартості будівництва та капітальних вкладень на рівень валового регіонального продукту, який є одним із основних показників економічного стану регіону. Результати проведеного аналізу дають змогу констатувати, що між рівнем капітальних вкладень і валовим регіональним продуктом існують тісний зв'язок і пряма залежність.

Ключові слова: будівельний комплекс, внутрішня додана вартість, внутрішній регіональний продукт, капітальні вкладення, економічний розвиток регіону.

АННОТАЦИЯ

Строительный комплекс является одним из наиболее действенных рычагов влияния на экономическое развитие региона. В статье выявлено влияние внутренней добавленной стоимости строительства и капитальных вложений на уровень валового регионального продукта, который является одним из основных показателей экономического состояния региона. Результаты проведенного анализа позволяют констатировать, что между уровнем капитальных вложений и валовым региональным продуктом существуют тесная связь и прямая зависимость.

Ключевые слова: строительный комплекс, внутренняя добавленная стоимость, внутренний региональный продукт, капитальные вложения, экономическое развитие региона.

ANNOTATION

The building complex is one of the most effective levers of influence on the economic development of the region. The article reveals the impact of internal added value of construction and capital investments on the level of gross regional product, which is one of the main indicators of the economic condition of the region. The results of the analysis allow stating the close connection and direct correlation between the level of capital investments and gross regional product.

Keywords: building complex, internal added value, gross regional product, capital investments, economic development of the region.

Постановка проблеми. На економічний стан регіону впливають рівень збалансованості окремих структурних елементів бізнес-середовища і рівень ефективності використання відповідних активів. Будівельний комплекс справедливо може вважатися одним із найбільш дієвих важелів впливу на промисловий розвиток і, відповідно, на основні соціально-економічні показники регіонального рівня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами розвитку будівельного комплексу у різні часи займалися такі науковці, як Л.С. Белосова, О.Д. Гладка, А.С. Головка, М.П. Гусєва, Я.І. Жеребйов, О.А. Карлов, Ю.В. Катаєва,

Б.Е. Монахов, О.В. Мороз, Ю.К. Перський, Ю.В. Пинда, І.С. Степанов, Е.А. Толмачев, Р.Б. Тянь, Д.М. Хижняков, О.Ю. Щеглова.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на багаторічні дослідження цих питань, сьогодні є досить малодослідженим питання впливу будівельного комплексу як мультиплікатора інвестиційного ефекту на економічні показники регіонального рівня.

Мета статті полягає у дослідженні впливу капітальних вкладень в будівництво на основний показник економічного стану регіону – валовий регіональний продукт.

Виклад основного матеріалу дослідження. Про тісний зв'язок будівництва з іншими галузями економіки свідчать такі дані: будівництво споживає 15% всієї промислової продукції, зокрема 60% кабельних виробів, 90% будівельних матеріалів, 50% продукції лісової та деревообробної промисловості. Майже 70 галузей промисловості постачають ресурси, які є необхідними для будівельного виробництва [4, с. 134]. І саме тому нині актуальним є наукове обґрунтування залежності стану будівельного комплексу від показників економічного зростання регіонального рівня.

Отже, будівельний комплекс – це сукупність галузей матеріального виробництва і проектно-пошукових робіт, які забезпечують капітальне будівництво. До складу будівельного комплексу входять такі галузі матеріального виробництва, як будівництво, промисловість будівельних матеріалів, виробництво будівельних конструкцій і деталей [4, с. 135].

Галузь «будівництво» є однією з пріоритетних галузей в Дніпропетровській області. Головні підприємства розміщені в таких містах, як Дніпро, Нікополь та Кривий Ріг. На ці міста припадає майже 85% виконаних будівельних робіт. Будівельний комплекс області налічує 500 великих і середніх підприємств та більше 4 тис. малих. За останні 5 років введено в експлуатацію 1 659 тис. кв. м загальної житлової площі. Обсяги виконаних будівельних робіт області щорічно складають більше 5% від загальнодержавних [1, с. 156].

Для математичного обґрунтування впливу розвитку галузі «будівництво» на економічне зростання регіону використаємо кореляційний аналіз. У найпростішому випадку вивчається зв'язок між двома показниками, один з яких розглядається як незалежний показник – факторна ознака (x), яка у нашому випадку є валовою доданою вартістю (ВДВ) галузі будівництво, а інший – як залежна величина, результативна ознака (y) – валовий регіональний продукт (ВРП) Дніпропетровської області (так звана парна кореляція). У загальному вигляді функція описується такою формулою: $y = f(x)$. Для оцінки зв'язку між двома показниками залежною (y) і незалежною (x) було використано коефіцієнт кореляції, який розраховувався такою за формулою:

$$r_{xy} = \frac{\sum(x - X)(y - Y)}{\sqrt{\sum(x - X)^2 \sum(y - Y)^2}}, \quad (1)$$

де r_{xy} – значення парного коефіцієнта кореляції;

x, y – факторна та результативна ознаки;

X, Y – середні значення факторної та результативної ознаки.

У табл. 1 наведено дані по Дніпропетровській області для розрахунку значення за вищевказаною формулою (1).

У ході проведених розрахунків виявлено, що коефіцієнт кореляції набуває позитивного значення і дорівнює 0,55, а це означає, що залежність між двома заданими факторами є середньою і прямою. Тобто під час збільшення валової доданої вартості будівництва збільшується і валовий регіональний продукт.

Коефіцієнт детермінації розраховано за такою формулою:

$$D = r_{xy}^2 = 0,55^2 = 0,30, \quad (2)$$

Коефіцієнт детермінації становив 0,30 в. од. Це вказує на те, що 30,0% варіації рівня валового регіонального продукту Дніпропетровської області зумовлено варіацією розвитку галузі будівництва, а 70,0% пояснюється дією інших факторів.

Таблиця 2

**Частка ВДВ галузі «будівництво»
ВРП Дніпропетровської області
(у фактичних цінах)**

Роки	ВРП, млрд. грн.	ВДВ, млрд. грн.	Частка ВДВ у ВРП, %
2005	41,23	1,04	2,53
2006	52,35	1,31	2,51
2007	71,17	1,88	2,64
2008	104,69	1,63	1,55
2009	93,33	1,29	1,38
2010	116,14	3,82	3,29
2011	140,02	4,98	3,56
2012	147,97	2,35	1,59
2013	152,91	2,44	1,60
2014	176,54	2,29	1,29

Джерело: розраховано автором за даними [3; 5, с. 245–259]

Як видно з табл. 2, валова додана вартість будівництва у Дніпропетровській області останніми роками (2012–2014 рр.) зменшується за тенденції росту валового регіонального продукту. На нашу думку, це свідчить про негативні економічні тенденції у регіоні. Серед причин, що стримують діяльність будівельного комплексу, можна виділити нестачу замовлень, незабезпеченість фінансуванням, високий рівень податків, зменшення загального обсягу інвестицій, зношеність основних фондів. Ці фактори спричиняють відсутність суттєвих позитивних змін у фінансово-економічному стані підприємств будівельної індустрії. Відповідно, це в подальшому накладе негативний відбиток на економічний стан регіону.

Підприємства будівельного комплексу, які відносяться до секторів виробництва конструкцій, деталей, будівельних матеріалів, більш стійкі до кризових явищ, тоді як будівництво чуттєво реагує на економічні і політичні коливання. Але при цьому будівництво швидше виходить з кризи, ніж інші. Тому доцільно проаналізувати обсяги виконаних будівельних робіт (табл. 3).

Таблиця 1

Вихідні дані для визначення коефіцієнта кореляції (у фактичних цінах)

Роки	ВДВ будівництва, млрд. грн. (x)	ВРП млрд. грн. (y)	(x-X)	(y-Y)	(x-X) ²	(y-Y) ²	(x-X)*(y-Y)
2005	1,04	41,23	-1,3	-68,4	1,6	4 679,5	86,2
2006	1,31	52,35	-1,0	-57,3	1,0	3 281,8	56,7
2007	1,88	71,17	-0,4	-38,5	0,2	1 479,2	16,2
2008	1,63	104,69	-0,7	-4,9	0,5	24,5	3,3
2009	1,29	93,33	-1,0	-16,3	1,0	265,8	16,6
2010	3,82	116,14	1,5	6,5	2,3	42,3	9,9
2011	4,98	140,02	2,7	30,4	7,2	923,3	81,5
2012	2,35	147,97	0,04	38,3	0,0020	1 469,7	1,7
2013	2,44	152,91	0,1	43,3	0,02	1 872,4	6,0
2014	2,29	176,54	-0,02	66,9	0,0003	4 476,5	-1,2
Суми	23,0	1 096,3	0,0	0,0	13,7	18 514,9	276,8
Середні значення	2,30	109,63					

Джерело: розраховано автором за даними [3; 5, с. 245–250]

Таблиця 3
Обсяг виконаних будівельних робіт у
Дніпропетровській області у 2010–2015 рр.

Роки	У фактичних цінах, млн. грн.	Індекси обсягів, % до попереднього року	Частка Дніпропетровської області у загальному обсязі, %
2010	3 304,9	106,2	7,7
2011	4 857,7	122,2	7,9
2012	5 040,6	94,5	8,0
2013	5 096,7	96,4	8,7
2014	4 883,4	87,6	9,6
2015	5 745,6	91,0	10,0

Джерело: розраховано автором за даними [2; 3]

Як бачимо з даних табл. 3, спостерігається зростання обсягу виконаних робіт і частки будівництва Дніпропетровської області у загальному обсязі в країні. Так, у 2015 р. обсяг виконаних будівельних робіт у області склав 5 745,6 млн. грн., що майже на 18% вище, ніж у 2014 р. Але водночас бачимо, що у цей період індекс обсягів до попереднього року складає лише 91%, що свідчить про зниження темпів росту [2]. Основними специфічними ознаками будівництва є довготривалість проектів (більше 1 року) і капіталоемність. Отже, можемо припустити, що збільшення обсягів виконаних робіт відбулось за рахунок закінчення і здачі в експлуатацію будівель, споруд, житла, будівництво яких було розпочато ще у попередні роки.

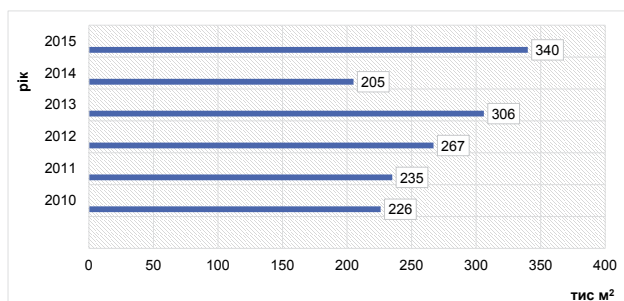

Рис. 1. Прийняття в експлуатацію загальної площі, тис. м² [2]

Бачимо (рис. 1), що у 2015 р. відбулось зростання прийняття в експлуатацію загальної площі, але порівняно з іншими країнами забезпеченість громадян житлом в Україні є однією з найгірших в Європі. Наприклад, якщо в сусідній Угорщині на одну особу припадає 31 метрів квадратних житлової площі, Австрії – 43 м², а в Данії – 51 м², то в нас цей показник становить лише 23 м² на особу. У 2014 р. загальна площа житлового фонду України досягла найнижчого за останні п'ять років значення, знизившись до 966,1 тис. м² [2; 6, с. 37].

Отже, виникає необхідність залучення інвесторів в будівельний сектор. Розглянемо капітальні інвестиції, які були надані будівельному

комплексу з 2010 р. по 2015 р. по Дніпропетровській області (рис. 2).

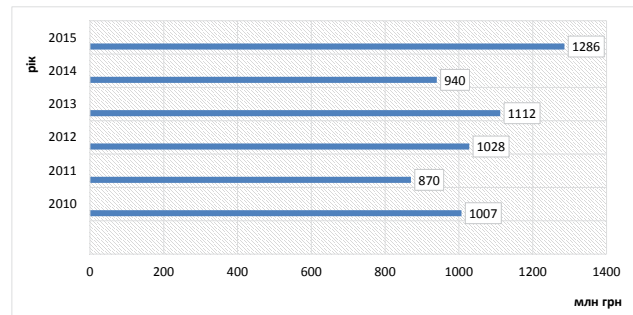

Рис. 2. Капітальні інвестиції у будівельний комплекс Дніпропетровської області, млн. грн. [2; 3]

Отже, видно пряму залежність між обсягами виконаних робіт, прийнятою в експлуатацію загальною площею та капітальними інвестиціями (рис. 1, рис. 2). Чим вищий показник інвестицій, тим більші обсяги будівництва.

Слід звернути увагу на те, що більша частка фінансування капітальних інвестицій відбувалась за кошти внутрішніх інвесторів – юридичних осіб (89% від загального обсягу), а це фінансування є малопривабливим для іноземних інвесторів (рис. 3).

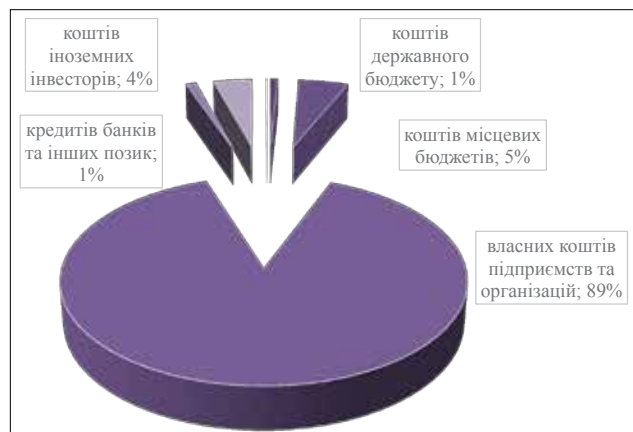

Рис. 3. Надходження капітальних інвестицій [2]

За допомогою формул (1) та (2) проаналізуємо вплив інвестицій в будівництво на обсяги внутрішнього регіонального продукту.

Розрахунок коефіцієнта кореляції та детермінації представлено у табл. 4.

Як бачимо, економічне зростання регіону безпосередньо залежить від інвестицій у будівництво: коефіцієнт кореляції дорівнює +0,71, що свідчить про сильну залежність, а коефіцієнт детермінації показує, що майже 40% варіації ВРП залежить від інвестування будівництва.

На жаль, в останні роки доля інвестицій у будівельний комплекс не перевищує 1% від загального обсягу інвестиційних ресурсів. Причини відомі – високі економічні та інвестиційні ризики.

Отже, проблеми будівельної індустрії мають стати пріоритетними в контексті заходів запо-

Таблиця 4
Розрахунок коефіцієнта кореляції
та детермінації

Роки	Капітальні інвестиції у будівництво, млрд. грн. (x)	ВРП млрд. грн. (y)
2010	1,007	116,14
2011	0,87	140,02
2012	1,028	147,97
2013	1,112	152,91
2014	0,94	176,54
Суми	4,957	1 096,3
Середні значення	0,9914	109,63
Коефіцієнт кореляції	0,71	
Коефіцієнт детермінації	0,4	

Джерело: розраховано авторами за даними [2; 5, с. 245–259]

бігання економічної стагнації регіону і країни загалом. Нині ситуація потребує вибору такої моделі управління (як на рівні регіону, так і на рівні підприємств), яка б відповідала меті підвищення ефективності діяльності, сфокусованої в напрямі розвитку, і водночас давала б змогу зберегти стабільність та фінансову незалежність в умовах конкуренції. Також слід враховувати, що в основі стабільності та забезпечення розвитку будівельного комплексу лежить критерій гарантованості економічних інтересів інвесторів, що зумовлює інвестиційний клімат країни.

Висновки. Результати дослідження засвідчили, що в Дніпропетровській області є певні позитивні зрушення в будівництві, але не яскраво виражений вплив будівництва на економічне зростання регіону. Тому для покращення ситуації та забезпечення сталого росту ВРП будівельний комплекс повинен розглядатися як потенційно малоадіяний до останнього часу об'єкт мультиплікаційного інвестиційного впливу. І основними інструментами активізації інвестиційної діяльності комплексу повинні стати маркетингово-комунікаційні інструменти у виробничо-збутовій діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бубенко О.П. Інноваційні складові підвищення ефективності будівельних підприємств / О.П. Бубенко // Бізнес-Інформ. – 2012. – № 12. – С. 156–161
2. Головне управління статистики у Дніпропетровській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dnprstat.gov.ua/>.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Мороз О.В. Опис моделі галузевого впливу на стан ринку / О.В. Мороз, С.С. Воловодюк // Бізнес-Інформ. – 2014. – № 11. – С. 134–141.
5. Регіони України : статистичний збірник / за заг. ред. О.Г. Осауленка. – К. : Державна служба статистики України, 2014.
6. Свірідова С.С. Напрямки активізації інвестицій у будівельну галузь України / С.С. Свірідова, Я.В. Богуцька // Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. – 2014. – Т. 19. – Вип. 2/2. – С. 36–39.